

25.04.2016

Kj/1

§ 382

V 11.5.2016, Konserniohje

HEL 2013-004511 T 00 01 05

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Marcus Rantalan ehdotuksesta.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää kumota voimassa olevan 16.1.2008 hyväksytyn Helsingin kaupungin konserniohjeen ja hyväksyä uuden konserniohjeen liitteenä olevan luonnoksen mukaisena.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.1.2008, § 5 muutokset 8.6.2005 hyväksytyihin Helsingin kaupungin konserniohjeisiin. Muutokset tulivat voimaan 1.2.2008 lukien.

Konserniohjeen päivittämisen tavoitteena oli saattaa ohje vastaamaan 15.5.2007 voimaan tulleen kuntalain muutoksen (519/2007) kuntakonsernia koskevia uusia säännöksiä ja sisällyttää ohjeeseen myös aiempaa yksityiskohtaisemmat osakkuusyhteisöjen ohjausta koskevat säännökset. Ohjeen tarkistamisessa otettiin huomioon myös 1.9.2006 voimaan tulleen uuden osakeyhtiölain (624/2006) säännökset.

Vuodesta 2008 voimassa olleen nykyisen konserniohjeen uudistaminen on tarpeen kuntalain uudistuksen sekä kaupungin konserniohjauksen kehittämisen kannalta.

Kuntalain säännökset

Kuntalain 1.5.2015 voimaan tullessa muutoksessa (410/2015) on säädetty muun ohella konserniohjauksesta ja konserniohjeiden vähimmäisisällöstä.

Kuntalain 47 §:ssä säännellään kunnan tytäryhteisöjen toimintaa ja konserniohjetta. Pykälän mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen.

Kuntalain 47 §:n mukaan konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset ainakin:

- kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelusta ja ohjauksesta,
- konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämisestä,
- tiedottamisesta ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta,
- velvollisuudesta hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa,
- konsernin sisäisistä palveluista,
- kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä,
- kunnan tytäryhteisöjen hyvästä hallinto- ja johtamistavasta.

Konserniohjetta koskevaa kuntalain 47 §:ää sovelletaan vuonna 2017 valittavan valtuuston toimikauden alusta lukien.

Uuden konserniohjeen keskeisimmät määräykset

Liitteenä olevan uuden konserniohjeen valmistelussa on otettu huomioon kuntalain konserniohjetta koskevat säännökset. Lisäksi valmistelussa on otettu huomioon kaupungin konserniohjauksen organisatoriset

ja toiminnalliset muutokset. Kaupunginhallituksen konsernijaostoa ei esimerkiksi mainita voimassa olevassa konserniohjeessa, koska konsernijaosto perustettiin vasta nykyisen ohjeen hyväksymisen jälkeen.

Uusi konserniohje on olennaisesti nykyistä ohjetta laajempi ja se on kirjoitettu pääosin kokonaan uudelleen, joten muutokset näkyvässä -version esittäminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Uuden konserniohjeen keskeisimmät muutokset ja lisäykset ovat ohjeen sisällysluettelon mukaisessa järjestyksessä seuraavat:

- ohjeessa käytettyjen keskeisten termien ja käsitteiden määrittelyminen,
- konserniohjeen soveltamisen tarkentaminen,
- kaupungin omistajapolitiikan ja -strategian keskeisten periaatteiden sekä kaupungin konserniohjauksen keskeisten tavoitteiden ja sisällön määrittelyminen,
- hyvän hallinto- ja johtamistavan keskeisten periaatteiden määrittelyminen,
- tytäryhteisöjen markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin jakamisen periaatteiden (ns. salkutus) sekä näissä yhteisöissä sovellettavien toimintaperiaatteiden määrittelyminen,
- tytäryhteisöissä noudatettavan henkilöstöpolitiikan keskeisten periaatteiden määrittelyminen,
- kaupungin ennakkokannan hankkimista koskevien määräysten tarkentaminen salkutus huomioon ottaen,
- tytäryhteisöjen hallituksen jäsenten valintaa ja kokoonpanoa koskevien periaatteiden määrittelyminen,
- sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisten periaatteiden määrittelyminen,
- kaupunkikonsernin talouden ja investointien suunnittelun ja ohjauksen keskeisten periaatteiden määrittelyminen,
- kaupunkikonsernin sisäisten palvelujen keskeisten periaatteiden määrittelyminen,
- tytäryhteisöjen tasehallinnan keskeisten periaatteiden määrittelyminen,

25.04.2016

Kj/1

- luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamista koskevien periaatteiden määrittely.

Konserniohjeen olennaisimmat ja periaatteellisesti tärkeimmät muutokset perustuvat kaupunginvaltuuston 24.4.2013, § 122 hyväksymään kaupungin strategiaohjelmaan 2013–2016 sekä kuntalain edellä mainittuun muutokseen. Strategiaohjelmassa on todettu omistajapolitiikan selkeyttämisen toimenpiteinä:

- tehdään tytäryhteisöjen salkuttaminen markkinaehtoiseen ja muuhun toimintaan,
- Kaupungin palvelutuotannon osana toimivien yhteisöjen tulosta arvioidaan ensisijaisesti sen perusteella, miten ja minkälaisilla kustannuksilla yhtiö hoitaa sille asetetun palvelutehtävän,
- Suoraan markkinatilanteessa toimivien kaupunkikonsernin yhtiöiden toimintaperiaatteet vastaavat kilpailijoiden toimintaperiaatteita.

Kaupungin tytäryhteisöjen jakaminen niiden toiminnan luonteen mukaan eri salkkuihin on merkittävä, mutta tarpeellinen muutos nykytilanteeseen verrattuna. Tiukentuneiden kilpailuneutraaliteettivaatimusten myötä on huolehdittava aiempaakin tarkemmin siitä, että kaupungin omistus eri yhteisöissä ei vääristä kilpailua. Vastaavasti kaupungin omistajanäkökulmasta on tärkeää, että kilpailutilanteessa markkinoilla toimivat tytäryhteisöt voivat noudattaa vastaavia toimintaperiaatteita kuin niiden kilpailijat, jotta niillä on mahdollisuus menestyä kilpailussa. Tämä tarkoittaa muun muassa samanlaista henkilöstöpolitiikkaa ja työsuhteturvaa kuin kilpailijoilla.

Toteutettavalla salkutuksella on vaikutusta myös siihen, missä asioissa tytäryhtiöt ovat jatkossa velvollisia hankkimaan kaupungin kannan ennen päätöksentekoa. Kilpailutilanteessa markkinoilla toimivien tytäryhteisöjen osalta velvollisuus on uuden konserniohjeen mukaan nykyistä harvemmin. Muiden yhteisöjen osalta konserniohjeeseen ei esitetä olennaisia muutoksia niihin asioihin, joihin kaupungin kanta pitää hankkia ennen päätöksentekoa.

Kaupungin omistajaohjauksen kannalta keskeisimpiä asioita on tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimittäminen. Kuntalain muutoksen yhteydessä on lähdetty siitä, että kuntien tytäryhteisöjen hallitusten valintaa ja kokoonpanoa on tarpeen säädellä nykyistä tarkemmin. Kuntalain 47 §:n mukaan konserniohjeessa on annettava tarpeelliset määräykset muun muassa kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanosta ja nimittämisestä.

Hallituksen kuntalain uudistamista koskevan esityksen (HE 268/2014) perusteluissa lähdetään siitä, että hallitusten tulisi mahdollistaa hallituksen tehtävien tehokas hoitaminen. Perusteluissa todetaan seuraavaa: ”tehokkain hallitustyöskentely mahdollistuu silloin, kun hallituksen jäsenillä on riittävä ja monipuolinen osaaminen sekä toisiaan täydentävä kokemus. Erityisesti kilpailuilla markkinoilla toimiminen ja kannattavan liiketoiminnan johtaminen edellyttää hallituksen jäseniltä kyseisen toimialan, talouden ja liiketoiminnan osaamista. Liiketoimintaosaaminen osana johtamistaitoja täydentää sekä yhteisön toimialaan liittyvää substanssiosaamista että talouteen liittyvää osaamista. Hallituksen valinnassa lähtökohtana tulisi kaikissa yhteisöissä olla, että hallituksen jäsenillä olisi kykyä itsenäiseen päätöksentekoon sekä tasavertaiseen keskusteluun yhtiön toimivan johdon kanssa. Hallituksen valinnassa tulisi aina huomioida yhteisön toimiala ja toiminnan laajuus sekä yhteisön strateginen merkittävyys kunnan toiminnassa.”

Kaupungin uudessa konserniohjeessa on määritelty periaatteet tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanon ja valinnan toteuttamiseksi hallituksen esityksen perusteluissa esitetyt näkökohdat ja kaupunkikonsernin kokonaisedun turvaaminen huomioon ottaen. Uudessa konserniohjeessa otetaan myös huomioon Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n perustamisen yhteydessä käyttöön otettu osakkeenomistajan nimitystoimikunta-käytäntö.

Ottaen huomioon, että kaupungin tytäryhteisöjen hallitusten jäsenet toimivat yleensä useita peräkkäisiä toimikausia, uudessa konserniohjeessa lähdetään siitä, että muissa kuin markkinaehtoisesti toimivissa tytäryhteisöissä hallituksen toimikausi on kaksi vuotta, ellei siitä poikkeamiseen ole yksittäistapauksessa erityinen syy. Nykyisin suurimmassa osassa kaupungin tytäryhteisöjä hallituksen toimikausi on yksi vuosi. Toimikauden pidentäminen keventää ja tehostaa kaupungin vuosittaisia yhtiökokousvalmisteluprosessia.

Täytäntöönpano

Mikäli kaupunginvaltuusto hyväksyy sille tehdyn esityksen, kaupunginhallitus tulee täytäntöönpanopäätöksessään kehottamaan kaupungin edustajia tytäryhteisöjen ja -säätiöiden hallituksissa ja muissa toimielimissä huolehtimaan siitä, että uusi konserniohje käsitellään kyseisissä toimielimissä ja hyväksytään tytäryhteisöjä ja -säätiöitä sitovaksi.

Lopuksi

Konserniohjeluonnos on valmisteltu kaupunginkansliassa talous- ja suunnitteluosaston, oikeuspalvelut-osaston sekä henkilöstöosaston yhteistyönä.

25.04.2016

Kj/1

Uudistetun konserniohjeen hyväksymisen jälkeen päätöksentekoon tuodaan erikseen uuden konserniohjeen määräykset huomioon ottava hyvän hallintotavan ohjeistus (johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet -ohje) sekä päivitetyt tytäryhteisökohtaiset omistajastrategiat.

Konserniohjeen hyväksymisen ajankohdasta riippuen kaupungin tytäryhteisöjä tullaan kehottamaan muuttamaan yhtiöjärjestyksiään kevään 2016 yhtiökokouksissa konserniohjeen linjausten mukaisesti (erityisesti hallituksen toimikauden pituus).

Päätösehdotus perusteluineen vastaa pääosin kaupunginhallituksen konsernijaoston esitystä.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi

Liitteet

1 Konserniohjeluonnos

Oheismateriaali

1 Konserniohje_2008
2 Konserniohjeluonnos_muutokset 14.3.2016 näkyvissä
3 Konserniohjeluonnos_14.3.2016 versioon tehdyt muutokset näkyvissä

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto

Otteet

Ote
Tytäryhteisöt ja -säätiöt

Otteen liitteet
Kunnallisvalitus, valtuusto
Liite 1

Tiedoksi

Kaupunginkanslia
Tarkastusvirasto

Päätöshistoria

Kaupunginhallituksen konsernijaosto 14.03.2016 § 35

25.04.2016

Kj/1

HEL 2013-004511 T 00 01 05

Esitys

Kaupunginhallituksen konsernijaosto esitti kaupunginhallitukselle seuraavaa:

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää kumota voimassa olevan 16.1.2008 hyväksytyn Helsingin kaupungin konserniohjeen ja hyväksyä uuden konserniohjeen liitteenä olevan luonnoksen mukaisena.

Käsittely

14.03.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Esittelijä muutti ehdotustaan liitteen 2 mukaisesti. Seuraavat vastaehdotukset on sisällytetty esittelijän muutettuun ehdotukseen:

- Tuuli Kousan 11.4.3 kohdan alakohtia 3 ja 4 koskeva vastaehdotus
- Osku Pajamäen vastaehdotus kohdan 11.5. osalta
- Osku Pajamäen vastaehdotus kohdan 5.1.ensimmäisen kappaleen osalta

Vastaehdotus:

Tuuli Kousa:

11.4.3 kolmas alakohta:

toimintaan nähden (poisto: poikkeuksellisen) merkittävä tai varsinaiseen toimintaan kuulumaton tai siihen vain epäsuorasti liittyvä investointi ja sen rahoittaminen,

toimintaan nähden (poisto: poikkeuksellisen) merkittävä lainanotto tai -anto sekä muut vastaavat rahoitukseen liittyvät järjestelyt,

-> eli poistetaan molemmista alakohdista "poikkeuksellisen"

Kannattaja: Osku Pajamäki

Vastaehdotus:

Tuuli Kousa:

toiseksi viimeinen alakohta:

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

25.04.2016

Kj/1

korvataan kappaleella: toimitusjohtajan palkkaaminen ja erottaminen, palkkauksen, palkitsemisjärjestelmien sekä palvelussuhteen keskeisten ehtojen määrittely ja tarkistaminen

Kannattaja: Osku Pajamäki

Vastaehdotus:

Tuuli Kousa:

16 Kaupungin luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Kaupungin luottamushenkilöillä on oikeus saada kuntalaissa säädetyllä tavalla tietoja kaupungin viranomaisilta, ja kuntalain mukainen tiedonsaantioikeus ulotetaan koskemaan myös yhtiömuotoisia tytäryhteisöjä.

Kaupungin luottamushenkilöillä on oikeus saada kaupungin hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita he pitävät toimesaan tarpeellisena, ellei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Lisäksi tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksiin kirjataan erillismääräyksillä luottamushenkilöiden tietojensaannista.

Tietojensaantia koskeva pyyntö esitetään kaupunginkanslialle, jos kyse on kaupungin hallussa olevista tiedoista. Mikäli pyyntö perustuu tytäryhtiön tietojensaantioikeutta koskevaan yhtiöjärjestysmääräykseen, pyyntö esitetään suoraan kyseiselle tytäryhtiölle.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten.

Kannattaja: Osku Pajamäki

Vastaehdotus:

Osku Pajamäki:

Kohta 11 toinen kappale:

Kaupungin tytäryhteisöjen ohjaamiseksi konserniohjeen keskeisiä määräyksiä ja kaupungin omistajastrategian linjauksia voidaan tarvittaessa kirjata myös tytäryhteisöjen yhtiöjärjestyksiin tai sääntöihin. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden yhtiöjärjestykseen kirjataan maininta siitä, että ne ottavat toiminnassaan huomioon kaupunkikonsernin kokonaisedun.

25.04.2016

Kj/1

Kohta 11.5.:

Erityisesti markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen osalta kunkin yhteisön hallituksella tulee olla kollektiivina riittävä osaaminen ja pätevyys ainakin:

– yhteisön toimialaan ja liiketoimintaan liittyvistä asioista,

[...]

– kaupunkikonsernin toiminnasta ja tavoitteista sekä kaupungin eettisistä arvoista

– yritysvastuusta (mukaan lukien henkilöstöasiat).

Kohta 5.1. toinen ja kolmas kappale:

Sivun 7 ensimmäinen ja toinen kappale muutetaan:

”Omistaminen ei ole kaupungin perustehtävä, vaan sen tulee lähtökohteisesti tukea ja palvella palvelujen järjestämistä, kaupungin taloutta tai muuten kaupungin yhteiskunnallisia tavoitteita. Tästä syystä kaupungin toimimiselle jonkin yhteisön perustajana, omistajana tai jäsenenä tulee olla kaupungin strategiaan perustuva tarkoitus ja tavoite.”

”Kaupungin tytäryhteisöjen asemaa osana kaupunkikonsernia arvioidaan ja tarkastellaan säännöllisesti. Kohdassa 11.2.1 tarkoitettujen markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen osalta arviointi perustuu yhteisön strategiseen ja taloudelliseen merkitykseen kaupungille. Markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen osalta kaupungin omistajastrategia sekä tytäryhtiökohtaiset tavoitteet perustuvat mahdollisimman hyvään taloudelliseen tulokseen tai muuten toiminnan kaupungille tuomiin taloudellisiin hyötyisin esim. kilpailun lisäämisen kautta.”

Kohta 10:

”Kaupunki voi luopua yhteisön omistuksesta, jos omistukselle ei enää ole strategiaan perustuvaa tarkoitusta ja tavoitetta ja omistuksesta luopuminen on kaupungin kannalta taloudellisesti perustelluin vaihtoehto. Omistuksesta voidaan luopua myös jos luopuminen on muusta erityisestä syystä perusteltua.”

Luovuttaessa yhteisön omistuksesta on kiinnitettävä erityistä huomiota luopumisen henkilöstövaikutuksiin, sekä vaikutuksiin yhteisön tarjoamien palvelujen käyttäjiin.

25.04.2016

Kj/1

Kohta 11.3.1 lisäys:

”Kaupungin markkinaehtoisesti toimivissa tytäryhteisöissä voidaan noudattaa alan ja kilpailijoiden käytäntöjä vastaavaa henkilöstöpolitiikkaa, kuitenkin koko ajan huomioiden kaupungin tytäryhteisön velvollisuus toimia henkilöstöpolitiikassaan korostetun vastuullisesti. Henkilöstön työsuhdeturva määräytyy työlainsäädännön ja yhteisön järjestäytymisen mukaisen työehtosopimuksen mukaisesti.”

Sivu 14 kohta 11.4.2 toinen kappale:

Lisätään uusi kappale:

”Mikäli kaupungin halutaan omistajana käyttävän päätösvaltaa normaalisti hallituksen toimivaltaan kuuluvissa, mutta sisällöltään merkittävässä ja laajakantoisissa asioissa tai kun hallitus katsoo, ettei se voi noudattaa kaupungilta saamaansa ohjetta, voi hallitus siirtää tai kaupunki oma-aloitteisesti ottaa yksittäisen asian päätettäväksi ylimääräisessä yhtiökokouksessa.

Kannattaja: Silvia Modig

Puheenjohtaja totesi, että Osku Pajamäen vastaehdotuksen kohtia, joiden mukaisesti esittelijä muutti esitystään ei oteta äänestettäväksi.

1. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Tuuli Kousan toisen vastaehdotuksen (konserniohjeen kohta 11.4.3 toiseksi viimeinen alakohta) mukaan

Jaa-äännet: 4

Lasse Männistö, Mika Raatikainen, Laura Rissanen, Ulla-Marja Urho

Ei-äännet: 5

Jorma Bergholm, Tuuli Kousa, Silvia Modig, Osku Pajamäki, Tuomas Rantanen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Konsernijaosto hyväksyi Tuuli Kousan vastaehdotuksen äänin 5 - 4.

25.04.2016

Kj/1

2. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Tuuli Kousan kolmannen vastaehdotuksen (konserniohjeen kohta 16) mukaan

Jaa-äännet: 2

Lasse Männistö, Ulla-Marja Urho

Ei-äännet: 7

Jorma Bergholm, Tuuli Kousa, Silvia Modig, Osku Pajamäki, Mika Raatikainen, Tuomas Rantanen, Laura Rissanen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Konsernijaosto hyväksyi Tuuli Kousan vastaehdotuksen äänin 2 - 7.

3. äänestys:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Osku Pajamäen vastaehdotuksen mukaan niiltä osin kun esittelijä ei muuttanut esitystään

Jaa-äännet: 3

Lasse Männistö, Laura Rissanen, Ulla-Marja Urho

Ei-äännet: 6

Jorma Bergholm, Tuuli Kousa, Silvia Modig, Osku Pajamäki, Mika Raatikainen, Tuomas Rantanen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Konsernijaosto hyväksyi Osku Pajamäen vastaehdotuksen äänin 3 - 6.

Konsernijaosto hyväksyi esittelijän muutetun ehdotuksen (liite 2) sekä Tuuli Kousan kahden vastaehdotuksen ja Osku Pajamäen vastaehdotuksen mukaisesti muutetun ehdotuksen.

25.04.2016

Kj/1

Lasse Männistö, Laura Rissanen, Mika Raatikainen ja Ulla-Marja Urho jätti eriävän mielipiteen päätöksestä.

Eriävän mielipiteen jättäneet mainitsivat perusteluinaan vastustavansa konserniohjeen 11.4.3 kohdan toimitusjohtajan palkkaamista ja erottamista koskevan alakohdan muutoksia.

29.02.2016 Pöydälle

15.02.2016 Pöydälle

18.01.2016 Pöydälle

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Atte Malmström, konserniohjauksen päällikkö, puhelin: 310 25472
atte.malmstrom(a)hel.fi